

„A kísértés hatalmas, az ellenőrzés szórványos”

Téves előítéleteknek tudja be az ausztriai Heiligenkreuzban tervezett szemétegető elleni magyar felháborodást Walter Hauer (47 éves) osztrák hulladékgazdálkodási tervező-tanácsadó, aki a hat-szoros árkülönbőségnek és az ausztriai tilalomnak tulajdonítja, hogy az illegális és kezeletlen külföldi szemet valósággal dől Magyarországra.

Walter Hauer osztrák hulladékgazdálkodási szakértő

Korábban egyetemi oktató volt, majd 14 éve önálló vállalkozóként ad tanácsot a hulladékgazdálkodás kérdéseiben. A rengeteg lakossági vita miatt a szakma technikai és gazdasági részletei mellett fontosnak tartotta kitanulni a mediáció – az egymással szemben álló felek peren kívüli összehétközése – művészetét. Legnagyobb megrendelője a bécsi önkormányzat, de ad tanácsot kelet-európai országoknak, mindenképp Csehországnak és Bulgáriának is, hogyan szervezzék a kommunális szintű szemétygyűjtést és -feldolgozást. Sikerélményének tartja, hogy Pilzenben rábeszélte az önkormányzatot: döntését megmászva, ne adja magánkézbe a hulladékgazdálkodás irányítását.

HVG: Miért ódzkodnak az emberek a hulladékégetőktől?

W. H.: Előítéletből. A hetvenes évek végi berendezések ugyanis még nagyon szennyezték a környezetet. Azóta összehasonlíthatatlanul ártalmatlanabbak az égetők, szűrőrendszerek óvják a környezetet. Egy fafűtéses kályha például több káros anyagot bocsát ki, mint a szemétegető, mégsem morog érte senki. Összeurópai szinten nagyon szigorúak az előírások, a távozó szennyező anyag határértéke az égetőknél sokkal alacsonyabban van megszabva, mint az erőműveknél, legyen szó olaj-, gáz- vagy éppen szénttüzeléses rendszerről.

HVG: Ha ennyire megnyugtató a helyzet, miért kellett múlt vasárnap a magyar miniszterelnöknek és az osztrák kancellárnak tárgyalnia a még csak a tervezés szakaszában lévő heiligenkreuzi hulladékégetőről, amelynek a megépítése ellen a határ menti magyar megyék vállvetve tiltakoznak?

W. H.: Szerintem elsősorban kommunikációs hiba okozta az aggodalmakat. Ausztriában például már a tervezési szakaszba bevonják a lakosságot, s elmagyarázzák neki, hogy valójában nem történik majd semmi ártalmas dolog. Amióta a határértékek szigorodtak, jobb a felvilágosító munka, és lényeges technikai fejlődés történt, határozottan nőtt az égetők elfogadottsága.

HVG: A lakosság lehet tájékozatlan, a politikusok igazodhatnak a közhangulathoz, de miért opponálják az építkezést az érintett magyar, szlovén, sőt az osztrák zöld szervezetek?

W. H.: Attól félnek, hogy olyan szemétegető kapacitások jönnek létre, amelyek miatt elhanyagolják majd a hulladékkezelés egyéb módszereit. Jogos aggodalomról van szó, nagyon résen kell lenni. De közben tudni kell, hogy a környezetnek kevésbé árt az égetés, mint a szemét egyszerű lerakása. Itt nem „vagy-vagy”-ról van szó, hanem „is-is”-ről, ugyanúgy, mint abban a vitában, hogy autópályát vagy vasúti síneket építsenek-e inkább. Mindkettőre szükség van! Bécsben például három szemétegető működik. A nagyvárosokban az égetés a kifizetődő, kisebb településeknek a szemétkezelési eljárások a megfelelőbbek.

HVG: De miért pont a magyar határtól pár száz méterre létesítik azt a hulladékégetőt?

W. H.: Mert a heiligenkreuzi ipari parkban van olyan üzem, amely hasznosítani tudja a termikus hulladékégetőben keletkező energiát. A Lenzing cégről van szó, amelynek már van egy hasonló égetője Felső-Ausztriában, s az panaszmentesen működik. A Lenzing pedig azért telepített üzemet Heiligenkreuzba, mert Burgenland 2006 végéig az unió kiemelten fejlesztendő területei közé tartozott, s roppant kedvező feltételekkel lehetett invesztálni. Egyébiránt a tervezett égető olyan típusú, amely csak megfelelően előkészített szemetet égethet el, sem veszélyes, sem nagyméretű anyag nem kerülhet a kemencébe. Az előkészítés nem a helyszínen történik, oda már hozzák a „megmunkált” hulladékot.

HVG: De mi történik, ha mégis „rossz fát” tesznek a tűzre, s az uralkodó széliránynak köszönhetően a káros anyag – főleg porral, rossz szaggal együtt – átfúvódik magyar területre, ahol éppen egy wellnessközpontot készülnék átadni, s a turizmusra helyezik a fejlesztési hangsúlyt?

W. H.: Ha egy hulladékégetőben nem előírás szerinti anyagokat égetnek el, annak nagyon komoly büntetés lehet a következménye. Ausztriában állampolgári joggal fel kell világosítani mindenkit, aki afelől érdeklődik, hogy mit égetnek, és mekkora a károsanyag-kibocsátás. A magyaroknak tehát, ha gyanújuk van, nincs más dolguk, mint megkérni például az osztrák zöld szervezeteket, hogy követeljék ki az információkat!

HVG: Ismerve Ausztria környezetvédelmi fejlettségét, a magyar közvélemény furcsának tartja, hogy mintha az ország csak a saját háza táján söpörne, a szemetet pedig a szomszédainak szánná. Afféle hulladékimperializmusról beszélnek, legyen szó az évek óta habzó és bőzölő Rábáról, a pár héttel ezelőtti olajszennyeződésről vagy most éppen a szemétegetőről.

W. H.: A határokon túlnyúló problémák nyilván mindig rendkívül érzékenyen érintik az embereket. Ausztria például amiatt aggódik, hogy határaihoz borzasztó közel működnek atomerőművek (amelyek közül a csehországi temeliniben éppen az osztrák kancellár múlt heti prágai látogatása idején volt néhány napig eltitkolt üzemzavar). Mindenképpen nemzetközi együttműködésre van szükség, és arra, hogy a civileket bevonják a döntési folyamatokba.

HVG: A Rába habzása miatt évek óta tiltakoznak a magyarok, mégsem történt eddig semmi. Múlt héten már az osztrák zöld párt vezetője interpellált a bécsi parlamentben a környezetvédelmi tárca vezetőjéhez, Alfred Gusenbauer kancellár pedig Budapesten ígért központi pénzügyi segílyt a szennyezés megállításához. Remélhető érdemi változás?

W. H.: Közelről nem ismerem a Rába-problémát, a parlamenti interpellációra adott válaszból az derül ki, hogy nem az egyes börtgyarak a hibásak külön-külön – bár az egyikre büntetést szabtak ki, eredménytelenül –, hanem együttes szennyezésről van szó, beleértve egy fémfeldolgozó üzemet is Fehringben. Hangsúlyoznám, hogy csak akkor lehet a habot „lefőlni”, ha a határ menti körzetek vállalataira nemcsak elvben, hanem a gyakorlatban is ugyanolyan szigorú kibocsátási szabályokat érvényesítenek, mint az Ausztrián belül bárhol másutt működő vállalkozásokra. A törvény egyenlőséget ír ugyan elő, de az aktuális értékeket a körzeti hatóságok szabják meg.

HVG: A közvélemény ingerültségét fokozzák az utóbbi hónapokban egyre-másra felfedezett magyarországi illegális szemétkerakók, ahová a feltevések szerint Németországból, illetve Ausztriából érkezett a kezeletlen hulladék. Ezt miért nem akadályozzák meg?

W. H.: Németországban is és Ausztriában is tavaly januártól tilos a kezeletlen szemet lerakása, Ausztriában pedig törvény tiltja azt is, hogy a kezeletlen szemetet exportálják a szomszéd országokba. Csakhogy az árkülönbség óriási: Ausztriában 1 tonna kezeletlen hulladék 150 euróért tehető le, már ahol ezt még megengedik, Magyarországon 25-ért. A kísértés tehát hatalmas, az ellenőrzés viszont szórványos. Ha elindul például Németországból egy szemétszállítmány, s azt írják a fuvarlapra, hogy szemétkelésre küldik Magyarországra – ez ugyanis legális –, ha meg is állítják a magyar határnál,

nem tudják lebuktatni. A kocsit elmege a magyarországi szemétfeldolgozóba, ott lerakja a rakomány egy részét – vagy akár semennyit –, s valahol egy félreeső helyen megszabadul tőle. Csakis nemzetközi együttműködés segíthet.

HVG: Miért tiltja Ausztria a szemétkexportot?

W. H.: Elsősorban azért, mert akkor a jóval drágábban működő ausztriai és németországi égetőkapacitások nem lennének kihasználva.

HVG: Ausztria elegendő égetési kapacitással rendelkezik saját szemétkéhez?

W. H.: Most a kereslet nagyobb a kínálatnál, de ha az újonnan épülő, illetve az építeni tervezett égetők üzembe állnak, helyreáll az összhang. Tudni kell, hogy a hulladékkezelésben az égetés csak a legutolsó módszer. Az összegyűjtött hulladékot először is szét kell válogatni, a papírt, a fémet ki kell belőle vonni, hiszen újrahasznosítható. A megmaradt szemetet aztán biológiai, organikus vagy egyéb eljárásoknak vetik alá. Ami égethető, abból még energia nyerhető ki, amiből viszont már csak káros anyag jön, annál nagyon fontos, hogy szakszerűen tárolják.

HVG: Ausztriában látható, hogy az emberek roppant szorgosan gyűjtögetnek, válogatnak, még a fémbetétes papírdobozokat is gondosan „katalogizálják”. Mennyi idő alatt nevelhető rá egy ország lakossága erre a hasznos hangyámmunkára?

W. H.: Ha látják az értelmét, az emberek meglehetősen gyorsan vállalják a „szemétkrendezést”. Európában egyébként Ausztria, Svájc és Németország lakói a legszorgalmasabb válogatók, ami talán a spórolási tradíciókkal magyarázható.

FÖLDVÁRI ZSUZSA / BÉCS